

STO LET NOGOMETNEGA ELANA OB KRKI

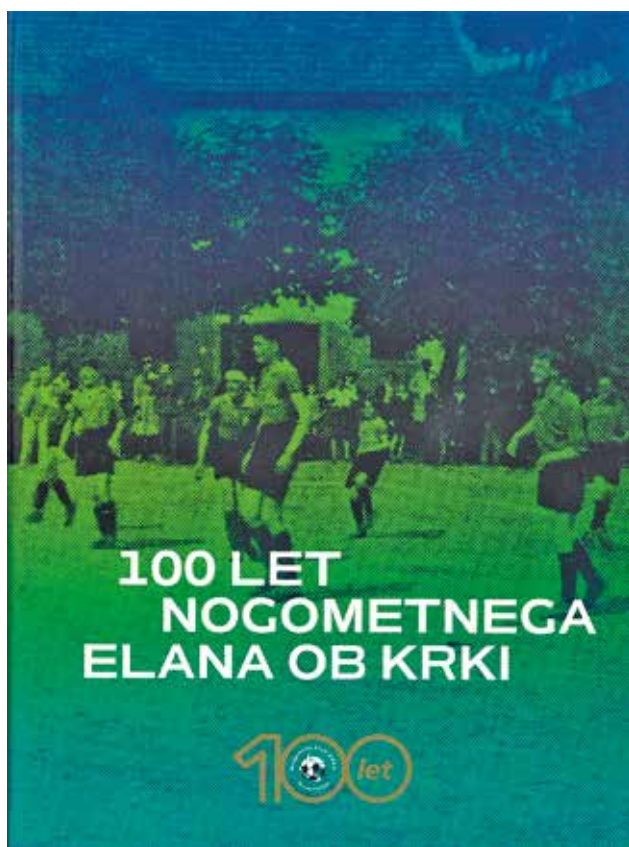
Uredniki: Aleš Gabrič, Igor Vidmar, Andrej Primc. Novo mesto: Nogometni klub Krka, 2022

»Sto let je dolga doba. V tem času se zgodi marsikaj. Sto let je že zgodovina.«, je poudaril v uvodnih besedah predsednik kluba Jože Berus in nadaljeval, da je zgodovino vredno raziskati in povedati sodobnikom in poudariti občudovanja vreden entuziazem ali 'elan' in trmasto vztrajanje »nekaterih posameznikov, ki so klubu posvetili ves svoj prosti čas in marsikaj tudi precej osebnega premoženja« ter tako premagovali preizkušnje, vzpone in padce in zagotavljali športno preživetje. Verjetno bi marsikje po Sloveniji sledili podobnim vztrajanjem, ki so reševale šport in ga ohranjale živim. Bila so kapilare športne oziroma nogometne dejavnosti ter postavile slovenski, dolenjski in novomeški nogomet na nogometni zemljevid kot trajno dejavnost, ki danes v Novem mestu nudi dejavnost okrog 250 mladim.

Stoletnica je bila povod monografiji, ki je v naslovu igrivo združila klubske imeni, dolgoletno Elan in aktualno Krka. Slednje je v naslovu lahko razumljeno le kot reka, a po reki je v Novem mestu še marsikaj poimenovano, konec koncev so po pogovoru s predsednikom uprave farmacevtskega velikana Krka Jožetom Colaričem slednjič to ime sprejeli tudi nogometaši. Monografija nas popelje od začetkov pa do aktualnih dni. Pisci so hkrati tudi uredniki, besedilom pa je priložen spisek predsednikov kluba, ki »upoštevata nova spoznanja«

na novo odkrita pri pripravi knjige in spomine nekaterih nogometašev. Bogastvo knjige je tudi fotografski del, ki so ga uredniki zbirali tako pri bivših in aktualnih članih ter novinarjih Dolenjskega lista, ki so spremljali v dobrem in slabem novomeški nogomet in klub. To je bilo in je pomembno dejstvo, kajti podobno kot marsikje drugje je tudi v novomeškem klubu izvirnega dokumentarnega gradiva »bore malo«, so poudarili uredniki ob koncu knjige. Zato je toliko hvaležnejša vloga novinarjev Dolenjskega lista, ki so »popisovali zgode in nezgode novomeškega nogometa« in novinarje tudi poimensko navedli, kajti brez njih bi bila »detekcija novomeške športne preteklosti še dosti napornejša«. Problematika pomanjkanja športnih virov in dokumentarnega gradiva je akuten (športno)zgodovinsko problem, ki se ga šport žal zave ob obletnicah, pred tem pa mu predstavlja nepotreben problem in preredko se tajništva spomnijo, da obstajajo arhivi in muzeji. Kakorkoli, s tem dejstvom so morali obračunati pisce in lahko poudarimo, da so bili uspešni in pregledali nemalo člankov in zapisov ali sekundarnih virov.

Uredniki so nogometno zgodbo kronološko razdelili na poglavja do osamosvojitve, prva leta po njej in delo z mladimi, ki je zlasti po osamosvojitvi dobilo nove organizacijske in strokovne širine, ki so botrovale priporodu mladinskega nogo-

meta. Osrednji zgodovinski del monografije od začetkov do leta 1991 je izpod peresa Aleša Gabriča, ki je tudi sam nekdanji nogometaš in danes priznani zgodovinar. Na osnovi sekundarnih virov ob preglednem navajanju virov je orisal pot novomeških nogometašev od ustanovitve in starojugoslovanskega obdobja, druge vojne, novojugoslovanskega obdobja do osamosvojitve. Pripoved je kronološko in v vsebinskih po-

glavjih vezal na delovanja kluba na posameznih igriščih, na začetno med obema svetovnima vojnoma na Loki in gostovanje pri Sokolih, nato se je igranje med drugo vojno selilo v Kandijo in končno v petdesetih letih v Portoval, ki je bil pred slabima dvema desetletjema (pre) urejen in so nogometaši končno pridobili tudi pomožno igrišče. V prvem obdobju se je klub imenoval Elan, po drugi vojni nekajkrat spremenil ime, vrnil

na staro Elan in končno prevzel ime Krka. Elan je bil ustanovljen leta 1922, kot razkriva Gabrič z združitvijo dveh moštev, dijaškega Vidaška in drugega z imenom Soča, iz česar sklepa, da je bil to klub primorskih emigrantov v Novem mestu. Delovanje, ki je bilo tedaj v senci uveljavljenih sokolov, od koder je npr. izšel olimpijonec Leon Štukelj, je bilo oteženo na račun pomanjkanja lokalnih nasprotnikov, saj je bilo nogometnih moštev v dvajsetih letih izven Ljubljane ali drugih mest malo, sodelovanje v ljubljanski ligi zaokroženo na Ljubljano pa precej drago. Problem tekem so reševali s prijateljskimi tekmami in gostovanji ljubljanskih nogometnih klubov, sicer pa se je nogometno igranje soočalo tudi z nasprotovanji in moraliziranjem. Gabrič navede spomine Bogdana Osolnika, gimnazijca in pozneje politika, diplomata in publicista, da je katehet ali veroučitelj »grešnike, ki jih je zalotil pri nabijanju žoge, (je) ob prvi naslednji uri poklical k tabli s prijaznim uvodom: Naj se pokažejo žogobrci.« Nekega popoldneva je Osolnik stal v golu in se ni hotel skriti, posledično pa je bil pri naslednji uri deležen poetičnega povabila k tabli: »Zdaj pa naj se prikaže golnik – Osolnik.«

Kljub temu se je klub konsolidiral in postal osrednji dolenjski klub, prekrižaril drugo vojno in po njej fizikulturo ter v petdesetih letih povrnil ime Elan. Novo obdobje je zaznamovalo delo z mladimi pa tudi določeno nerazumevanje občinskih oblasti, ki jih je spremljalo kar nekaj časa. Tekmovalno so nastopali v medobčinskih ali conskih ligah, cilj pa je bil prva slovenska liga, za kar pa bi se morali napraviti tudi premiki v odnosu do treningov in tekem ter organizaciji strokovnega dela s primernimi kadri in ambicioznejšo klubsko in finančno politiko. Sredi šestdesetih let je moštvo odlikovala borbenost in vztrajnost, poudari Gabrič, in preboj

v drugo slovensko ligo. S portoroškimi sklepi v sedemdesetih je postal osrednji klub Novega mesta in Dolenjske in v osemdesetih letih »stabilen (drugo) ligaš«, a s spremenljivo igro, ki mu je v eni zadnjih sezon v bivši državi po dolgih desetletjih uspel preboj v prvo slovensko ligo (1989/90) pa tudi hitro tudi izpad. Gabrič novomeško nogometno pot v bivši državi opisuje preko posameznih sezon in ključnih tekem ali trenutkov sezone, navaja sestave moštev pa tudi lokalno oblastni in lokalni odnos do nogometa, ki je zlasti s kvaliteto rasto pridobil boljši obisk, a se v Novem mestu soočal s športno konkurenco npr. odbojkarjev, atletov, telovadcev, kolesarjev in košarkarjev, odbojkarji pa so bili celo v prvi zvezni ligi. Na drugi strani pa tudi poudarja, da je bil novomeški klub eden redkih, ki je svoje delo utemeljil na domači nogometni šoli, vendar pa je popolnjevanje prvega moštva marsikdaj trpelo zaradi odhoda mladih na študij v Ljubljano ali na služjenje vojaškega roka.

S slovensko osamosvojitvijo nogometno pripoved nadaljuje Igor Vidmar, ki pa se usmeri prvenstveno na prva leta po osamosvojitvi. S pogledom na leto tik pred tem za izpad iz prve slovenske lige sumi ali krivi tudi sodniško srenjo, saj naj bi nekdo klical v pisarno, da jim za določeno vsoto nemških mark uredi igranje v prvi slovenski ligi. Novomeščani so v začetku devetdesetih končno pridobili pokrovitelja in se z okrepitvami vrnili v prvo slovensko ligo, ki ja zdaj pridobila status prve državne lige. V mestu se je z njihovi nastopi oblikovala tudi navijaška skupina Trotters, nove ambicije pa je spremljal problem dotrajanega igrišča, saj so bili eno redkih slovenskih moštev brez pomožnega igrišča. Ambicije so bile usmerjene v uvrstitev na višja mesta, ki bi jih popeljala v tekme za evropska tekmovanja, ob neuspehih pa so prinesle tudi spore in pono-

ven izpad. Oris Vidmar zaključuje s priloženimi uvrstitvami v sezonah 1991/92 – 2021/22. In če je bila ena plat razvoja članski nogomet, je druga delo z mladimi, ki ga poudari že Gabrič, podrobneje pa oriše Andrej Primc. Delo z mladimi je v desetletjih po drugi vojni raslo in se tudi strokovno krepilo, trenerji so odhajali na strokovna usposabljanja in v osemdesetih letih je bilo v klubu pet selekcij od pionirjev do mladincev. Trenerji so izhajali večinoma iz vrst bivših igralcev, klub pa se je angažiral tudi v organizaciji šolskih tekmovanj, od koder so potem prihajali mladi v klubske selekcije. Kljub temu naj bi še vedno zaostajali za slovenskim vrhom in često je prevelika finančna in organizacijska pozornost bila namenjena članskemu moštvu. To je botrovalo reorganizaciji dela z mladimi in ustanovitvi nogometne šole Portoval v devetdesetih letih, ki se je posvetila le delu z mladimi, višek

pa je bil v letu 2005, ko je bila selekcija U-10 državni prvak. Primc v zaključku še poudari, da je resda prevladalo zavedanje o pomembnosti stalnega, neprekinjenega in strokovnega dela z mladimi, da pa »se je uresničilo, je bilo potrebnih skoraj sto let«.

In »sto let je dolga doba« in uredniki so jo navkljub pomanjkanju arhivskega klubskega gradiva s sekundarnimi viri Dolenjskega lista in spomini dobro dokumentirali in opremili s fotografskim gradivom, ki so ga zbirali skorajda vsepovsod. Prvih sto let je popisanih, teče že drugo stoletje, knjiga pa naj opozarja tudi na skrb za arhiviranje in hranitev gradiva za drugih sto let. Zato lahko neskromno poudarimo, da je knjiga pomemben in bogat prispevek nogometnemu in športnemu zgodovinopisju, ki Elan ali danes Krko uvršča med prvokategorike.

Tomaž Pavlin